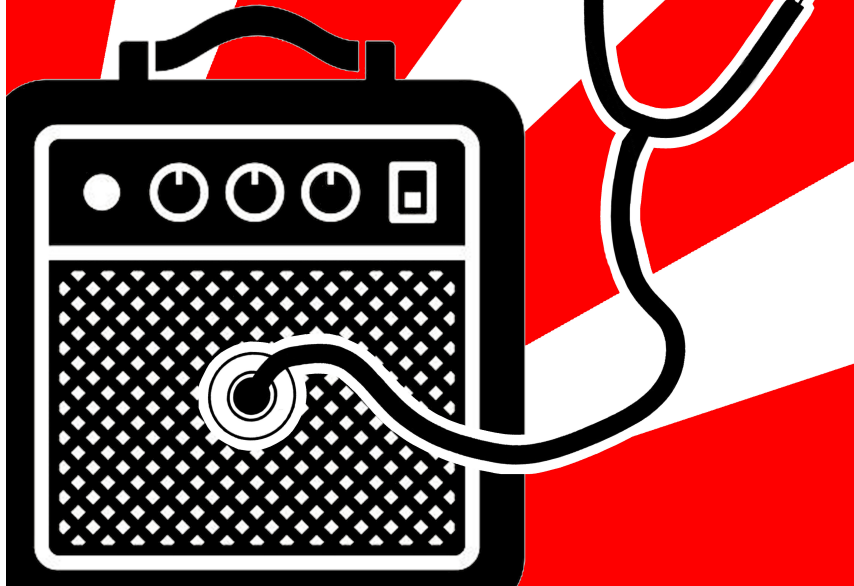

ELEKTRONISK TIDSKRIFT
FÖR KONFERENSEN
MUSIK & SAMHÄLLE

M&S
STE

NR. 6 : 2019

M&STE: elektronisk tidskrift för konferensen Musik & samhälle Nr 6, 2019

ISSN: 2002-4622

Redaktion: Mikael Askander och Johan A. Lundin

Kontakt: Mikael.Askander@kultur.lu.se och Johan.Lundin@mau.se

Hemsida: <https://www.kultur.lu.se/forskning/konferenser/musik-och-samhalle/>

Omslag: Julius Lundin

"Musik & samhälle" finns också på Facebook: <https://www.facebook.com/Musik-och-samh%C3%A4lle-1529924297269488/?fref=ts>

Konferensen Musik och samhälle är ett samarbete mellan ABF och Lunds universitet, Institutionen för kulturvetenskaper.

Innehåll

Redaktörerna har ordet..... 4

Staffan Udd

Med oboe och harpa på Snäckberget.....5

Eva Kjellander Hellqvist

Spellistan som husapotek.....14

Niklas Böhme

Musik och funktionshinder.....20

Kristina Ziegert, Lars Kristén, Bodil Klingvall och Elenita Forsberg

Dansen gör skillnad – “Jag kan trots sjukdomen Parkinson”.....27

Författarpresentationer.....36

Redaktörerna har ordet

Så är det på plats: nya numret av *M&STE*. Denna gång ägnas hela utrymmet åt det livsviktiga temat musik och hälsa, något som också var huvudtemat för konferensen *Musik och samhälle – Musik och hälsa*, i oktober 2018.

Föreliggande nummer inleds med en artikel om äldreboendet Snäckberget i Torshälla i Eskilstuna kommun. Staffan Udd från Kultur- och Utbildningsförvaltningen vid Region Sörmland ger här sin bild av musikens betydelse för demenssjuka och andra äldre. Särskilt fokuseras musik som framförs live.

Därpå följer Eva Kjellander Hellqvists artikel om spellistor och dess hälsobringande potential. Hon ställer frågan om vi kan prata om spellistan som ett slags husapotek. Här avses inte enbart spellistor på streamingtjänster utan också sammanställningar av låtar på till exempel CD eller kassettband ("blandband"). Gör vi speciella spellistor för speciella tillfällen/tider?

Vi återpublicerar sedan en i sammanhanget intressant och än idag relevant artikel, nämligen Niklas Böhmes bidrag "Musik och funktionshinder", som ursprungligen ingick i *Intro: en antologi om Musik och samhälle*, (red. Johan A. Lundin, Kira: Malmö 2012). Böhme resonerar kring sina erfarenheter som aktiv i verksamheter där han genom åren har träffat många människor med funktionshinder och musikintressen.

Slutligen tar Halmstad högskola över numret: forskarna Kristina Ziegert, Lars Kristén, Bodil Klingvall och Elenita Forsberg presenterar sin undersökning om dansandets (positiva) effekter på livet för människor som lider av Parkinsons (och deras närstående).

Vi vill också passa på att uppmana alla som är skrivsugna och på något sätt är passionerat intresserade av musik att kontakta redaktionen med förslag på artiklar. Denna mjuka uppmaning går det också alldeles utmärkt att sprida! Redaktionen förbehåller sig rätten att bedöma text och fatta beslut om eventuell publicering.

För att inte missa information om *M&STE* och om konferensen Musik och samhälle, följ konferensens sida på facebook ("Musik och samhälle", Facebook-sida). Konferensen är ett samarbete mellan ABF och Lunds universitet, Institutionen för kulturvetenskaper.

September 2019,

Mikael Askander

Johan Lundin

Musik och funktionshinder

Niklas Böhme

[Denna artikel är en återpublicering av en artikel i boken Intro: en antologi om Musik och samhälle, (red. Johan A. Lundin, Kira: Malmö 2012) och bygger på författarens Keynote-föreläsning i samband med konferensen Musik och samhälle 2011. Red:s notering]

Den här artikeln handlar om mina erfarenheter som verksam inom musikområdet i arbetet med människor med funktionsnedsättningar. Texten riktar sig till någon som kanske funderar på att börja arbeta inom området, men jag hoppas den kan läsas av alla. Jag har mest arbetat inom daglig verksamhet även om jag de flesta åren varit anställd av något studieförbund. Det har oftast varit mest bekvämt för deltagarna att jag kommit till deras arbetsplats för att genomföra musikverksamheten. Arbetsplatsen för människor med funktionsnedsättningar och som har placering enligt LSS kallas nu för "Daglig verksamhet" men hette förut ofta "Dagcenter". Jag har även haft en del musikverksamhet som gjorts hemma hos deltagarna i deras gruppboheter.

När jag började på åttiotalet var verksamheten driven av Landstinget och styrd av Omsorgslagen, men sedan mitten av nittiotalet ligger ansvaret för driften på kommunerna och styrs av LSS-lagen, stöd och service till vissa funktionshindrade (SFS-nr: 1993:387).

Varför musik med människor med funktionsnedsättningar?

Frågan känns kanske dum för alla som på något sätt finner glädje i umgänget med musik och naturligtvis är min erfarenhet också att människor med funktionsnedsättningar liksom andra människor oftast gillar att lyssna på musik och många gånger också att själv spela musik.

Musik har länge använts på något sätt i verksamheterna kring människor med funktionsnedsättningar och eftersom musik både kan underhålla och förmedla ett pedagogiskt budskap är bredden på användningsområden stort.

Jag har själv riktat in mig på ett område som inte är vanlig underhållningsmusik rakt upp och ner, typ trubadurande, utan har försökt använda musiken som ett verktyg för att nå vissa pedagogiska mål. Jag har valt att inte utbilda mig till musikerapeut utan koncentrera mig och min verksamhet på den sidan som brukar kallas musikstimulering. Detta innebär att man med uppmuntran, positiv förstärkning i kombination med tålmod och tid för reaktion och ett fokus på möjligheter, arbetar långsiktigt med deltagarna (detta enligt min egen tolkning). Dock hade jag en musikerapeut som mentor de tio första åren av min yrkesbana.

Många gånger handlar det om att skapa en trygg miljö och en trygg relation där deltagarna ges chans att uttrycka sig på sin nivå och uppmuntras att våga testa sin musikalitet och nya uttrycksformer och instrument. Att få möjlighet och tid att uttrycka sig och att få ta plats kan hos deltagaren både ge ökad självkänsla och hjälp i sitt sökande efter identitet. Nästan oavsett vilken typ av musikverksamhet man väljer att driva, så påverkas den av många olika bilder, förväntningar, önskingar m.m. hos deltagarna. Musiken i sig kan väcka minnen, kanske sånger man hört som barn och minnena kan förstås vara både positiva och negativa, väcka glädje eller sorg, framkalla skratt eller gråt och ibland kramar eller till och med vrede. Eftersom musik på

något sätt är en väldigt rak och snabb kommunikation till och med mellan personer där verbalt tal inte fungerar så måste man vara beredd på många olika reaktioner. Där finns kanske också skillnaden mellan att underhålla och använda musiken mer aktivt enligt min mening, nämligen att man betraktar musiken som en aktiv kommunikation som innehåller fler inblandade än mig själv som musiker/musikledare. Med det i bakhuvudet kommer det viktiga området om delaktighet väldigt naturligt och det kommer jag att behandla lite senare.

Vad kan musiken ha för roll?

Förutom rent underhållande som jag nämnde så kan musiken fungera som socialt kitt, mana till minnen genom igenkänning, verka lugnande och ångestdämpande eller upphetsande. Den kan stimulera till ytterligare aktiviteter och vara uppmärksammande. Att förmedla en känsla genom musik är effektivt i de flesta fall men man kan inte vara säker att känslan hos mottagaren blir densamma som hos dig själv, till exempel på grund av minnen eller andra erfarenheter som deltagaren bär på. Man kan som ledare påverka deltagarna i en musikstund genom sitt sätt att uppträda, och då menar jag inte bara deltagare med funktionsnedsättning utan också deltagande personal. Jag menar inte heller bara genom ledarens sätt att uppträda i den musikaliska situationen utan också i samtalen före och efter musikstunden. Märker man (vilket tyvärr ibland sker) en bristande respekt eller ett bristande bemötande hos en deltagande personal kan man motverka det t.ex. genom att ännu tydligare visa respekt eller ett bra bemötande gentemot deltagaren med funktionsnedsättning. Naturligtvis också genom direkt samtal när tillfälle ges.

Deltagande personal är alltid med i musikstunden som stöd för en eller flera deltagare med funktionsnedsättning, vilket är viktigt att komma ihåg. Om stämningen är stökig i en grupp kan man försöka motverka den genom att prata och spela lugnare. Det finns här ett klassiskt enkelt exempel: om du i ett 4-takts musikstycke accentuerar taktslag 2 och 4 (jfr virveltrumma i en vanlig takt) så strävar musikstycket och oftast deltagargruppen att öka i tempo och intensitet. Markerar du istället taktslag 1 och 3 (jfr baskagge i dito takt) så strävar stycket och gruppen ofta åt motsatt håll. Vid några tillfällen inbillar jag mig ha kunnat påverka ett annalkande epilepsianfall hos en deltagare genom att ändra taktbetoning och intensitet i ett stycke, även om jag inte kan vara säker på det så visar det ändå lite på hur effektivt det kan vara med ganska små musikaliska förändringar. Förutsatt att förändringarna genomförs med stor lyhördhet för situationen är de då också förhoppningsvis positivt effektiva.

Som jag försiktigt försökt påpeka så har deltagande personal väldigt stor betydelse för känslan i en musikstund. Ibland när en personal som kanske haft en dålig morgon kommer in i rummet med ett dåligt humör kan det räcka med trettio sekunder innan den känslan spritt sig i hela gruppen, det gäller förstås också i allra högsta grad om du själv gör detsamma!

Om en deltagargrupp är väldigt blyga för att sjunga och spela är det inte ovanligt att den känslan också sprids av någon deltagande personal i gruppen (det är ofta där som hämningarna finns). Då har du en viktig uppgift som ledare att visa att det är ok att göra bort sig. Gå ut på den hala isen själv och skapa en förlåtande miljö. Får du den hämtrade deltagande personalen att våga göra bort sig så vågar ofta de andra deltagarna det också.

Olika mål man kan ha med musiken

Man kan synliggöra genom att "se" varje individ sina texter till exempel genom att inkludera deltagarnas namn i en hälsningssång. Man kan ge möjlighet att lyckas med att spela tamburin eller maracas genom uppmuntran och genom att skapa en trygghet i gruppen. Att uppmuntra

egna initiativ bland deltagarna är viktigt liksom att ta vara på och vara lyhörd för idéer och talanger bland deltagarna. Detta kan enligt min erfarenhet höja självkänslan, känslan av samvaro och initiativförmågan. Stimulering av jag-, rums-, och tidsuppfattningen hos deltagaren kan också uppnås genom att skapa sånger och texter där man gemensamt eller individuellt tränar olika moment med motsvarande innehåll. Påhittighet och dialog med annan personal är viktig här. Den sköna känsla av tillhörighet och samspel som de flesta verksamma musiker kan få när man musicerar tillsammans med andra är alldeles speciell och väldigt kul när den uppstår. Om man t.ex. i musikverksamhet som innefattar kör eller ensemblespel kan förmedla den känslan eller erbjuda en miljö där den uppstår bland deltagarna så har man nått långt.

Det är långt ifrån alla som ger uppdrag om musikverksamhet, dvs. enhetschefer eller platsansvariga, som har koll på vilka mål man har med att införa musikverksamhet. Där är förvånansvärt ofta det enda kravet ”förströelse”, eller någon gång till och med paus för andra anställda målet. Då får man som musikledare hjälpa till med målbeskrivningen och med vad man faktiskt arbetar med och uppnå. Här kan det i längden hjälpa med bra dokumentation. Förhoppningsvis finns det då också en större förståelse för att ta hand om det som musikverksamheten kan leda till i form av nya insikter och önskemål från deltagare som till exempel viljan att få lära sig spela ett instrument eller vara med i en kör.

Vad kan ”musikantens” yrkesroll vara?

Musiksituationer behöver inte vara jätteseriösa och genomtänkta för att spela en roll, en personal på ett boende som kan spela lite gitarr eller piano och som sjunger några sånger tillsammans med deltagarna på en kafferast kan också skapa stunder av musikalisk glädje. Därför tycker jag det är bra om det på de flesta arbetsplatser finns bra enkla instrument tillhands även i allmänna utrymmen. Men naturligtvis finns det många fördelar med att också ha en musikledare anställd som mer koncentrerat och planerat anpassar musikstunder efter deltagarnas behov och önskemål. Andra yrkesroller kan vara musikterapeut eller underhållare som oftare tas in efter behov eller vid vissa tillfällen. Även om jag tycker alla verksamheter borde ha anställda musikledare eller musikterapeuter så finns det också en poäng med yrkeskunniga som kommer in för enstaka insatser. Under många år var jag anställd av studieförbund och åkte runt på dagliga verksamheter och utförde musikverksamhet i cirkelform och där uttryckte både en del av personalen och vissa deltagare att det var bra med en musikledare som inte var en del av den övriga personalen. Det gjorde musiken lite speciell och man kunde anförtro sig till mig utan att det behövde bli officiellt på nästa personalmöte.

Här kan det vara på sin plats att påminna om att du som extern musikledare (frilans eller studiecirkelledare) som utför musiktimmar på daglig verksamhet eller boenden inom LSS är bunden av tystnadsplikten även om du inte skrivit på något papper om det. Både moraliskt och juridiskt. Det förväntas man känna till som yrkesverksam. Jag tror dock inte detta är något stort problem normalt sett men ändå viktigt att känna till och följa.

Benämningar

Vi stannar upp ett slag och funderar på det här med benämningar. Under åren jag varit verksam har benämningarna utvecklingsstörd, utvecklingshämrad, funktionshindrad, funktionsnedsatt med flera använts, och då utelämnar jag de mer nedsättande varianterna som ibland förekommer ute i samhället. Men vad spelar det för roll med benämningen? Jo, det spelar roll är ändå min erfarenhet. Ta den sista officiella benämningen ”människor med funktionsnedsättning”, även om det är långt och lite krångligt att säga så, så sätter det människan i första rummet och eventuella

problem i andra hand. Det ger värdighet och visar att vi arbetar med en människa och inte med ett handikapp. Det visar att man inte är ständigt nedsatt eller störd utan blir det i vissa situationer eller i mötet med vissa hinder. Det sätter också ett extra ansvar för det övriga samhället att minimera dessa "hinder för funktion". Samhället kan göra det genom att bygga en hiss på rätt ställe, genom att bygga hörselslinga eller handikapptoiletter och genom en massa andra åtgärder. Med rätt benämning kan således beskrivningen av ett problem bli helt annorlunda.

Som musikledare är det till stora delar också mitt jobb att minimera hinder för funktion i musiken. Allt från att sätta mjuka tjocka extragrepp på en trumpinne till att ge tillräcklig tid för en deltagare att reagera på det som händer i musiken. Det handlar för mig också om vad jag kallar de människor jag arbetar med, som ni märkt använder jag i denna text ofta ordet deltagare. För mig är det ett enkelt ord som också pekar på något jag vill uppnå, nämligen deltagande eller delaktighet. Vi som spelade i gruppen EKO i Nacka kallade varandra medlemmar allihop eftersom vi spelade i samma band. Utanför bandet var vi personal och deltagare. Man kan också tänka sig benämningen medarbetare, man arbetar ju tillsammans mot ett (eller flera) mål. Den sämsta benämningen jag vet är brukare som tyvärr många kommuner valt. När jag berättar om mitt jobb för människor utanför min jobbsfär så frågar de ofta -"brukare, vadå missbrukare eller?". Brukare - förbrukare? Det är helt enkelt fel känsla som förmedlas tycker jag.

Vad kan man möta för motstånd?

Både att driva musikverksamhet på daglig verksamhet och att delta i den kan möta motstånd vilket kan låta konstigt. Utifrån musikledarens perspektiv som t.ex. vet att kontinuitet i ett musikprogram betyder väldigt mycket för tryggheten hos en grupp deltagare med speciella behov är det tyvärr inte ovanligt med många och ibland högljudda önskemål från assisterande personal om att byta ut vissa delar i programmet eller att spela den och den låten. Visst skulle man vilja ta diskussionen direkt och föreläsa om vem man är där för och vad ständiga byten i program gör för kontinuiteten, men det gör heller inte situationen för deltagarna speciellt bra så det får man ta på ett personalmöte istället. Problemet är tyvärr att många personliga assistenter inte är med på den dagliga verksamhetens möten. Fast än värre är att bli motarbetad av människor som borde ha kunskap eller insikt, både anställda handledare eller verksamhetsansvariga chefer. - "Äh, musik är en hobby, det kan man göra på fritiden". Eller så får man helt enkelt inget gehör när man beskriver den nytta förhållandevis små investeringar i resurser som en anpassad musiklokal eller ett par mindre gitarrer skulle göra. Men det finns också en nytta med att behöva argumentera för sin verksamhet, det gör att man tänker igenom sina metoder och helt enkelt vet vad man håller på med och dessutom hur man förmedlar det.

Ett annat intressant motstånd har jag mött hos musikerkollegor på den vanliga marknaden när jag varit ute och gett konserter med grupper med medlemmar med vissa funktionsnedsättningar, eller gett ut skivor med dessa. "Skivan är på skoj va?", "Det är ju en freakshow". Man tar helt enkelt inte denna kultur på allvar. Även här får man ibland träna på att förmedla varför jag tycker att sådan kultur är värdefull.

Mina nyckelord:

- Lyhördhet, och det tycker jag gäller på alla plan. Det gäller deltagarens nivå, sinnesstämning, dagsform, önskemål och färdigheter

– Bemötande, det handlar om ett bra och jämlikt bemötande på deltagarens nivå. Att man i de flesta fall vänder sig direkt till den man talar med och inte till deltagarens assistent (prata med andra ord inte över huvudet). Det handlar också om respekt och integritet och att anpassa sitt uppträdande till situationen. Till exempel är ett skämt både roligare och mer respektfullt om alla i rummet förstår det.

– Synliggörande, att man ser alla deltagare och att man hjälper dem att bli synliga. Man behöver inte vara högljudd och göra kullerbyttor för att synas utan om man rör sin maracas för första gången på länge är det också stort. Eller i vissa fall att man bara är närvarande i rummet.

Hit hör också att försöka se möjligheterna och inte drunkna i problemen, det gör tillräckligt många andra.

– Delaktighet, det finns nästan alltid en väg att bjuda in till mer deltagande även om man ibland måste vara försiktig. Är man redan blyg kanske man måste få mer tid innan man vill delta ännu mer. Men om man till exempel ska göra en ny låttext, varför inte låta deltagarna skriva den, eller inspirera den eller finnas med i den. Det finns ingen anledning att själv skriva manus till musikteatern om man inte först på alla möjliga sätt låtit deltagarna medverka i skrivandet, spånandet, fantiserandet m.m. Nivåerna kan skifta men ambitionen tycker jag ska vara densamma. Försök att alltid ha delaktigheten i bakhuvudet, att sträva efter maximal delaktighet. Kan jag göra fler delaktiga?

Delaktighet och ”elittänkande”

Att sätta delaktighet i fokus kan ibland stöta på oväntat motstånd. Ett exempel ur verkligheten: En kör startas efter stor efterfrågan och blir snabbt en populär verksamhet. Antalet medlemmar i kören stiger och det blir snart tydligt att en del medlemmar tycker en del av materialet som sjungs blir för svårt, speciellt när materialet sjungs på engelska och när man lägger till fler stämmor. Resultatet blir att del medlemmar blir inaktiva medan andra tycker att man vill pröva ännu svårare material. Ledarna beslutar att bilda en till kör som sjunger svårare material för de deltagare som önskar det och låta den befintliga kören sjunga mer vismaterial på svenska och utan stämsång. Resultatet för musikledarna blir mycket tillfredställande eftersom delaktigheten markant ökar speciellt i den befintliga kören. Alla börjar sjunga igen och blir mer aktiva och i den nya kören stiger också tillfredställelsen bland deltagarna som får nya utmaningar. Allt frid och fröjd, alla nöjda? Icke!

Ett par av de anhöriga och en övrig personal uttrycker direkt och indirekt kritik för att det bildats en ”elitkör” och att andra satts i ”gårdsgårdsserien”. Efter ett långt samtal med den anhöriga som hade den goda smaken att direkt framföra sin kritik, där jag i lugn och ro kunde förklara delaktighetsaspekten och kunde förklara att hennes dotter börjat sjunga både högre, mer och bättre och dessutom kunna ta mer plats och visat mer sångglädje fick jag också en stor förståelse för detta arbetssätt. Dom som inte framför sin kritik direkt når man tyvärr inte med konkreta förklaringar, de blir istället återgivna i tredje hand med åsikter som ”Den gruppen får göra det och det, resa och spela in skivor...”. Men, och det är viktigt, åsikten att en grupp anses bättre eller viktigare för att den ligger på högre nivå ligger nästan alltid hos folk utanför gruppen och inte hos ansvariga musikledare och deltagare.

Det här med dokumentation...

Det har alltid varit en viktig del i musikterapi och blir allmänt sett hela tiden viktigare inom daglig verksamhet och boenden inom LSS. I det rena musikerbetet kan det verkligen löna sig att lägga en del tid på egen dokumentation. Helt enkelt därför att det är bra att minnas vad man gjort och vad som utvecklats över en längre tidsperiod. Är man dessutom anställd i den verksamhet man är musikledare i, av kommun eller privata bolag, så kommer man också naturligt i kontakt med datorbaserade dokumentationssystem. Rätt använd blir dokumentationen en bra hjälp för ditt minne och din egen kvalitetssäkring och därigenom ett bra verktyg för att få andra att förstå nyttan och glädjen med bra musikverksamhet.

Yrkesroll på scenen?

Var man än arbetar med musik så kommer man så småningom att arbeta med någon konstellation som gärna vill uppträda inför en publik. Kanske därför att man sett sina idoler göra det, kanske därför att man drömt om det och kanske för att det är en naturlig del i all skapande verksamhet att vilja visa upp ett resultat för andra. Då kan det vara läge att fundera på sin egen roll som musikledare om man själv har en del i framträdandet. Fortsätter man att vara musikledare/musikterapeut/personal när man går upp på scenen? Jag har hört många olika åsikter om detta men jag vill med bestämdhet hävda att det gör man inte! Ok, i en rent juridisk mening kanske. Du gör det troligen inom ramen av din anställning och är beredd som personal om det skulle hända någonting, men på scenen står du som en jämlik medlem av den konstellation du uppträder med. Du spelar din roll/instrument på samma villkor som övriga medlemmar. Du har kanske mer erfarenhet än de andra medlemmarna och förhoppningsvis den goda smaken att inte "ta över" showen men du är ändå på scenen endast som en av flera medlemmar. Eller som en före detta kollega ungefär sa (det var länge sen) "Den som står och utför musikterapi på en scen inför en publik begår ett grovt tjänstefel och etiskt fel, och borde slängas av scenen med omedelbar verkan". Drastiskt uttryckt kanske men jag delar den poäng uttalandet förmedlar. När du sen går av scenen ändras förstås rollerna igen efter behov.

Under en konsertturné i Japan under nittioalet med gruppen EKO skulle vi och ett av de deltagande banden från den japanska staden presentera oss för varandra. Eftersom grundspråket i presentationen var japanska så fick en representant för vardera band som kunde japanska presentera medlemmarna. Vår presentation lät ungefär (med påhittade namn): "På tamburin och sång, Kalle Svensson" osv. Men det japanska bandets presentatör sa: "Det här är Seiko Kurosawa, hon har Downs syndrom och svårt att äta själv och behöver hjälp med att hitta till sin workshop på morgonen. Hon deltar med tamburin och sång". Jag behöver inte tillägga att gruppens ledare senare på kvällen fick en lång föreläsning om respekt, integritet, roller på scenen och om att se och visa möjligheter, inte problem. Att detta utspelade sig i Japan är i sig inte det viktiga, det bara råkade vara där. Jag har mött samma inställning i Sverige också, många gånger. Japan har kommit jättelångt och det utan rättighetslagstiftningar. Dessutom uppträdde vi för otroliga 1500 människor per konsert i genomsnitt under den turnén och väldigt många i publiken var vanliga musikintresserade. Det skulle tyvärr aldrig hända i det Sverige som är så duktiga på att lagstifta men så dåliga på att ta annorlunda människor på allvar.

Hur ser framtiden ut eller hur borde den se ut?

Här spekulerar jag inte bara för musikverksamheten inom LSS i landet utan för daglig verksamhet i stort. Vilket också berör både boende- och fritidssidan. Jag hoppas på:

- Fler olika och mindre lösningar för alla deltagare. Med andra ord att man vågar satsa på nischade små verksamheter även om de är administrativt jobbiga och mer sårbara.
- Färre "sjuttiotals"-dagcenter där alla ska vara utbytbara och rotera, där man gör det mesta i grupper och vistas i stora hus men många rum.
- Mer professionalism bland musik- och kulturledare med till exempel mer dokumentation där man tydligare synliggör nyttan med bra musikverksamhet.
- Större acceptans för kulturutövare med funktionsnedsättningar inom LSS-verksamheter och i övriga samhället.
- Mer musikverksamhet inom LSS, om deltagarna önskar!
- Mer utåtriktad musikverksamhet inom LSS, om deltagarna önskar!

Författarpresentationer

Niklas Böhme är ursprungligen gymnasieutbildad maskiningenjör, men spelade sedan tidigt 1980-tal med flera olika Norrlands- och Stockholmsbaserade rock- och teatermusikband. Under 1980- och 1990-talen medverkade han också på skivor och turnéer med bland andra Triangulus, Kretsen och Greasy Saddles. I slutet av 1980-talet kom han i kontakt med musikstimulering i arbetet med människor med funktionsnedsättningar, ett område som han sedan dess har varit verksam inom. Niklas har nu startat upp en ny daglig verksamhet med musikinriktning i Lund och är just nu verksam vid en annan daglig verksamhet i Lund där han ansvarar för kultur och musikverksamheten. De senaste åren har han arbetat mycket med det "inklusive" rockbandet Crazy Mike som bland annat har turnerat i Sverige, Danmark, Finland, Tyskland, Holland och Indien. Niklas sitter sedan ett drygt år i styrelsen för föreningen Kultur & Kvalitet, en nationell intresseförening som arbetar för ökad kvalitet inom kulturutövning av personer med intellektuella och neuropsykiatriska funktionsvariationer.

Elenita Forsberg, är universitetslektor i omvårdnad, Med. Dr., pedagogisk utvecklare, vid Högskolan i Halmstad, Akademin för hälsa och välfärd. Elenita bedriver forskning inom vårdpedagogik. Elenita besökte Mark Morris Dans Grupp för personer med Parkinsons sjukdom (MMDGs Dance for PD®-program) i Brooklyn, New York i maj 2018 där hon fick vara deltagande observatör i en dansklass för PD samt intervju David Leventhal (Program Director and founding teacher of MMDGs Dance for PD®-program).

Eva Kjellander Hellqvist arbetar vid Institutionen för musik och bild vid Linnéuniversitetet. I sin avhandling *Jag och mitt fanskap: vad musik kan göra för människor* (2013) skrev hon om vuxna fans och deras fanskap med avseende på identitet, socialisation, legitimitet och meningsskapande.

Bodil Klingvall, är universitetsadjunkt i ämnet idrott och hälsa, vid Högskolan i Halmstad, Akademin för hälsa och välfärd. Bodil har genomgått balettakademiens förberedande dansutbildning på 1 år. Bodil utbildade sig på GIH i Stockholm på 1980-talet och har arbetat med dans inom skolans alla årskurser i ämnet idrott och hälsa. Bodil har även en pedagogisk magister examen och en master i ledarskap.

Lars Kristén, är universitetslektor i pedagogik med inriktning inom idrott och hälsa, vid Högskolan i Halmstad, Akademin för hälsa och välfärd. Lars är utbildad Idrottslärare med en specialisering inom rehabilitering och parasport. Lars forskning är fokuserad på barn och ungdomar med funktionsnedsättningar och deras inkludering i idrott och hälsa genom Anpassad Fysisk Aktivitet (AFA) samt den fysiska aktivitetens påverkan på hälsan och det sociala stödets betydelse.

Staffan Udd är turnéläggare vid Scenkonst Sörmland, Kultur- och Utbildningsförvaltningen vid Region Sörmland. Där finns uppdraget att årligen fördela 1000 föreställningar och konserter till länets 75 000 elever, och 160 konserter till 50 äldreboenden i länet, plus lite annat. Han undersökte för tio år sedan hur begreppet entreprenör representeras i Eskilstuna, Kista och Luton, har en fil licentiatexamen i Innovation och Design (informationsdesign) från Mälardalens Högskola

(2006), spridda studier i etnologi (1996-2011) samt är utbildad teaterscenograf (1992). Sitter mestadels på kontoret i Munktellområdet, Eskilstuna och arbetar passionerat med tabeller i Excel för att hålla reda på saker, men är hellre och inte så sällan på föreställning eller konsert.

Kristina Ziegert, är professor i omvårdnad, och Med. Dr. vid Högskolan i Halmstad, Akademin för hälsa och välfärd. Forskning om hälsa i ett livsloppsperspektiv och proaktiv hälsovård med fokus på social konstruktivism, fysisk aktivitet och interaktion mellan barn och äldre. Senaste publikationen handlar om hälsa och arbete i senare delen av livet.